Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXV. Ч. 176. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 19-го СЕРПНЯ 1978 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 19, 1978 No. 176. VOL. LXXXV

СЕНАТ ПРОГОЛОСУВАВ ПОШИРИТИ ДОПОМОГУ СТУДЕНТАМ КОЛЕДЖІВ

Вашінгтон. — У середу, 16-го серпня, Сенат 68-ма голосами проти 28-ох проголосував законопроєкт, який пропонує поширити федеральну програму допомоги студентам коледжів і університетів, зокрема збільшити суми дотацій і позичок, щоб таким чином допомогти студентам покривати оплати за навчання.

День раніше Сенат схвалив податкові кредити студентам вищих шкіл, чи їхнім батькам, але відкинув пропозицію, щоб такі податкові кредити стосувалися також батьків, діти яких ходять до приватних чи парафіяльних початкових і середних шкіл. Натомість Палата Репрезентантів ще в червні проголосувала надати податкові кредити також батькам дітей у приватних чи парафіяльних школах і тому спільна комісія обох Палат Конгресу тепер мусітиме зліквідувати цю та інші розбіжності між сенатським і палатним законопроєктами.

У середу сенатори вирішили, що відтепер федеральну допомогу зможуть одержувати студенти, родинні річні прибутки яких доходять до 25,000 долярів, а не тільки ті, максимальні прибутки яких виносять 16,000 долярів, як це було досі. Отже, підвищено верхню межу річних прибутків, як теж підвищено суми дотацій і позичок для студентів. Таким чином, додаткових 1.2 мільйона студентів тепер зможуть скористати з федеральних дотацій і позичок. Як відмічують коментатори, тепер не тільки студенти з бідніших прошарків американського суспільства, але також із середньої економічної верстви матимуть змогу одержувати федеральну допомогу.

Інша постанова сенатського законопроєкту пропонує надати „спеціяльну допомогу" додатковим 182 тисячам студентів, які не спроможні дістати іншу допомогу, або можуть одержати дуже малу суму. Поодинокі коледжі та університети вирішували б кому належиться ця „спеціяльна допомога" і з власних фондів додавали б таку саму суму.

Крім того, Сенат постановив „злібералізувати" критерії на одержання федеральних позичок на студії, як теж збільшити фонди на програми в коледжах і університетах, які охоплюють студентів, що працюють і студіюють в той самий час. Таким чином, вищі школи могтимуть затруднювати більшу кількість тих „парт-тайм" студентів.

Президент Джіммі Картер вже раніше повідомив, що погоджується із законопроєктом, який стосується поширення програм щодо дотацій і позичок студентам, але, рівнож заявив, що може накласти „вето" на той законопроєкт, який пропонує надати податкові кредити студентам чи їхнім батькам.

Картер відмовився помилувати 4-ох Вотерґейтських вломників

Вашінгтон. — Департамент справедливости інформує, що ще 7-го серпня ц. р. президент Джіммі Картер відмовився признати „президентське помилування" 4-ом вломникам до Головної кватири Демократичної партії у Вотерґейтському комплексі будинків, які вже відслужили терміни ув'язнення.

Бернард Баркер, Френк Стурджіс, Вірджіліо Гонзалес і Евгеніо Мартінез, яких в червні 1972-го року переловлено у Демократичній кватирі, що було початком „Вотерґейтської афери", яка довела до резиґнації президента Ричарда Ніксона, внесли клопотання в справі одержання „президентського помилування", подібного до того, що його президент Джеральд Форд признав Ричардові Ніксонові після резиґнації, але президент Картер відкинув їхнє клопотання. Згадані чотири вломники відслужили терміни ув'язнення, але хотіли, щоб „президентське помилування" зліквідувало будь-які інші можливі наслідки їхнього засудження.

Під сучасну пору тільки ще дві особи, засуджені за причетність до Вотерґейтської афери, перебувають в'язниці: Г. Р. Гальдеман, колишній шеф персоналу Білого Дому, і Джон Мічелл, колишній генеральний прокуратор ЗСА.

Рей заперечує, що вбив Мартина Лютера Кінґа

Вашінгтон. — Джеймс Ерл Рей, який під час судової розправи у 1969-му році признався, що в квітні 1968-го року застрілив д-ра Мартина Лютера Кінґа, мол., лідера руху за рівноправність для негрів, у середу, 16-го серпня, заявив перед Комісією Палати Репрезентантів для справ атентатів, що він не вбив Кінґа, і має докази, що до того атентату були причетні працівники Федерального Бюра Інвестиґацій (Еф-Бі-Ай), точно неокреслена „група конспіраторів" і „Рауль", таємничий знайомий Рея, який, мовляв, поробив потрібні заходи, щоб виглядало немов Кінґа таки застрілив Рей.

Рей, якого в 1969-му році засуджено на 99-річний термін ув'язнення, твердив, що він був далеко від тієї частини Мемфісу, Теннесі, де застрілено д-ра Кінґа та що він почув про атентат щойно по радіо в його автомобілі. Щодо факту, що він у 1969-му році признався до злочину, Рей твердив, що „погані адвокати", як також „конспірація" працівників Еф-Бі-Ай і поліції Мемфісу спричинилися до його признання, яке він відкликав зразу після засуду.

Комісія Палати Репрезентантів для справ атентатів вже два роки веде слідство в справі вбивств д-ра Кінґа і президента Джона Ф. Кеннеді, бо існує багато контроверсій щодо тих атентатів, як теж багато різних теорій відносно таких питань: хто дійсно вбив Кінґа і Кеннеді, чи була якась „змова", чи Еф-Бі-Ай і Сі-Ай-Ей не затаюють фактів, яку ролю у вбивстві президента Кеннеді відіграли Москва і Куба і т.п.

У Ватикані помер єдиний китайський кардинал

Ватикан. — Минулої середи, 16-го серпня, тут на 77-му році життя помер на удар серця кардинал Пол Ю Пін, архієпископ Нанкіну, єдиний китайський кардинал Католицької Церкви, який прибув до Ватикану з Тайвану, щоб взяти участь у похоронах Папи Павла VI-го і в конклаве кардиналів, на якому виберуть нового Папу Римського.

Кардинал Ю Пін почував ся слабо вже під час похорону Папи Павла в суботу, 12-го серпня, а минулої середи, сказавши американському кардиналові Джонові Джозефові Кролеві з Філядельфії, що йому слабо, поклався відпочити і помер на своїм ліжку.

ЗВЕРНЕННЯ УККА

У СПРАВІ ФОНДУ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Зближаються дні 3-го Світового Конгресу Вільних Українців, що відбудеться в днях 23-26-го листопада 1978 р. в Ню Йорку. Це накладає на нас поважні обов'язки, бо ж від наших старань та від нашої гостинности, у великій мірі залежатиме, в якій атмосфері буде відбуватися Конгрес, його наради, конференції та зустрічі. Бажанням кожного з нас є, щоб 3-ій Світовий Конгрес Вільних Українців пройшов з повним успіхом.

1-ий Конгрес, що відбувся в тижні від 12-19-го листопада 1967 р. в Ню Йорку, мав подивугідну підтримку всієї української спільноти у вільному світі. Цей Конгрес перейшов до української історії як надзвичайно успішний, бо його ціхував дух єдности і солідарности. На цей Конгрес наша громада виявила велику жертвенність, бо до жовтня 1967 р. вплатила дол. 51,746.41. Це було більше ніж плянована максимальна сума дол. 50,000.00.

Всі ми повинні дружньо співпрацювати, щоб 3-ій Конгрес був найкращим відзначенням шестидесятиріччя Великої Української Національної Революції, що принесла нам Українську Самостійну Соборну Державу.

Звертаємося до Вас з гарячим закликом: ДОПОМОЖІТЬ НАМ ВИКОНАТИ ЦЮ ІСТОРИЧНУ МІСІЮ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ! ДОПОМОЖІТЬ ПІДГОТОВЧОМУ КОМІТЕТОВІ СКВУ ВИВ'ЯЗАТИСЯ ЯКНАЙКРАЩЕ ІЗ СВОЇХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЛЯ ДОБРА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!

Збіркою цих фондів займається в ЗСА УККА — Фінансова Комісія СКВУ. Згідно із постановою Підготовчого Комітету, ми маємо зібрати суму 50 тисяч долярів, найпізніше до 30-го жовтня 1978 р.

Прохаємо всіх, кому дорога справа успішного переведення 3-го СКВУ, надсилати свої пожертви із зазначенням — на ФОНД СКВУ — на адресу: Ukrainian Congress Committee of America, Inc., 203 Second Avenue, New York, N.Y. 10003.

СКВУ є ділом українців цілого світу і тому всі спільно мусимо причинитись до його успіху.

Ми повинні заманіфестувати єдність української спільноти у вільному світі та її солідарність з нескореною Україною — землею наших батьків.

Хто ж допоможе в переведенні цього діла, як не Ви своєю пожертвою.

Пожертви можна відтягати на звідомленнях Федерального Податку — Internal Revenue Service — T:EP:EO:R:4-EBL.

ЗА ЕКЗЕКУТИВУ УККА:

Лев Добрянський — президент
Іван Олексин — екз. заст. президента
Іван Базарко, — адм. директор УККА
Ігнат Білинський — секретар
Едвард Попіль — секретар
Уляна Дячук — касир

ЗА ФІНАНСОВУ КОМІСІЮ СКВУ

Богдан Гнатюк — голова
Іван Скочиляс — секретар

80-літній українець-емерит пожертвував 4,000 дол. на цілі УККА

Ню Йорк, Н. Й. (УККА). — Дня 9-го серпня 1978 р. один 80-літній українець-емерит передав до Українського Конгресового Комітету Америки суму 4,000 дол. на працю нашої центральної організації.

Жертводавець просив, щоб його імені не подавати до української преси з відомих причин. Більшість членів його родини в Україні були репресовані та знищені совєтським режимом і тому, на його думку, поява його імени в українській пресі може викликати свіжі репресії проти членів його дальшої родини в Україні.

В зустрічі з представниками Екзекутиви УККА, яких він запросив відвідати його, жертводавець заявив, що він є бувший український кооперативний діяч в Західній Україні. Він займав різні пости та в різних центрах української кооперації і побре обізнаний з українським національним життям Західньої України перед вибухом Другої світової війни.

З наступом большевиків на Захід при кінці війни його родину, яка хотіла дістатися до місця побуту жертводавця, перехопили совєтські поліційні відділи так, що він не бачив своєї родини від того часу.

Сам жертводавець, разом з тисячами інших українських втікачів, опинився в Західній Німеччині, звідки переїхав до Америки та поселився в Нюйоркському стейті. Хоч він жив та далі живе у місцевості де немає українських організацій, він жертвував на УККА та інші українські громадські організації та цікавився живо розвитком українського життя в Америці.

Від довшого часу наш жертводавець є на пенсії та живе з тих грошей, що він їх міг заощадити і з місячного приділення від соціяльного забезпечення.

Пропонують міжнародну конференцію відносно втікачів

Вашінгтон. — Протягом останніх кількох тижнів багато американських політичних і громадських діячів пропонують скликати міжнародну конференцію в справі втікачів з комуністичних країн Індокитаю: В'єтнаму, Камбоджі і Ляосу, на якій речники уряду ЗСА заклика ли б інші країни вільного світу прийняти тих втікачів, кількість яких зростає з кожним днем.

У вівторок, 15-го серпня, такий заклик повторив Альберт Шенкер, президент Американської Федерації Вчителів, який, як член Громадської Комісії для справ втікачів з Індокитаю, недавно повернувся з поїздки до Таїланду та інших азійських країн, в яких тимчасово поселилася велика кількість тих втікачів. Виступаючи в ролі свідка перед Комісією Палати Репрезентантів для міжнародних відносин, Шенкер заявив, що конечно треба скликати таку міжнародну конференцію, бо не тільки ЗСА, Франція та Австралія, але й інші країни вільного світу мають моральне зобов'язання прийняти втікачів з В'єтнаму, Камбоджі і Ляосу. Вашінгтон вже дозволив 197 тисячам втікачів з Індокитаю поселитися в Америці, а недавно збільшив ту квоту на додаткових 25.000—відмітив Шенкер,додаючи, що Франція та Австралія теж прийняли втікачів, а тепер черга і на інші країни вільного світу.

Науковці закликають до бойкоту московського конґресу генетиків

Ню Йорк. — Ассошіейтед Пресс інформує, що група американських науковців закликає своїх західніх колег не брати участи в конґресі генетиків, який має відбутися від 21-30-го серпня в Москві і тим самим запротестувати проти переслідування і ув'язнювання дисидентів совєтською владою. Група зокрема висловлює турботу про недавно засудженого на 13 років комп'ютерського спеціяліста і активного члена Московської Групи нагляду за виконанням Гельсінкської угоди Анатолія Щаранського, якому, між іншим, прокуратура закидала також передання на Захід засекречених матеріялів з ділянки генетичної інженерії. Заклик групи американських науковців опубліковано в останньому числі наукового

В РУМУНІЇ ДЕМОНСТРАТИВНО ПРИВІТАЛИ КОМУНО-КИТАЙСЬКОГО ВЕРХОВОДУ

Букарешт, Румунія. — Ройтер інформує, що голова китайської Комуністичної партії і прем'єр-міністер уряду Гуа Куо-фенг прибув в середу, 16-го серпня ц.р., до Румунії, де його вітали члени уряду на чолі з президентом Ніколаї Чаушеску і велика 200-тисячна маса народу, зорганізована румунським урядом для привітання китайського гостя. Численні політичні спостерігачі, які слідкують за поїздкою Гуа, стверджують, що він своєю першою до Східньої Европи поїздкою відкрив нову сторінку в китайській закордонній політиці і недвозначно показав, що Китай бажає вийти з ізоляції та співпрацювати з іншими державами Европи. На слідуючий тиждень Гуа має в пляні відвідати ще Югославію, також комуністичну, але не пов'язану з ніякими блоками державу, а опісля Іран. З летовища Гуа і Чаушеску їхали у відкритій лімузині, де їх по дорозі вітали організовані спортові групи, музичні ансамблі, шкільна молодь в кольоритних румунських національних одягах. В часі зупинки на Сцінтенія сквері, посадник Букарешту Іон Дінка передав китайському верховоді символічні ключі до міста, а молоді піонери удекорували його вінком з квітів. Офіційна румунська преса надрукувала передові статті і великі портрети Гуа на перших своїх сторінках, прославляючи румунсько-китайську дружбу і співпрацю між обидвома комуністичними партіями.

Не зважаючи на довгу подорож, обидва державні мужі і їхні дорадники розпочали таки того самого дня переговори, які заторкуватимуть цілий ряд справ міжнародної політики та поширення співпраці між Румунією і Китайською Народною Республікою. Дипломати східні і західні однозгідно висловили думку, що візита Гуа до Румунії, яка належить до Варшавського Пакту, викличе коментарі в совєтській пресі, бо в Совєтському Союзі побоюються, що Китай може пробувати обмежити совєтські впливи у Східній Европі. Чаушеску, якому вдалося на протязі минулих 17 років ідеологічної боротьби Москви з Пекіном задержати невтральність, запросив китайського верховоду до Румунії в часі його візити в Пекіні в травні ц.р. Поїздка Гуа припадає якраз в 10-ту річницю інвазії військ Варшавського Пакту на Чехо-Словаччину, яка відбулася в серпні 1968 р., в наслідок чого був повалений коротривалий реформістський режим Александра Дубчека. Румунія в тому часі була одинокою державою цього Пакту, яка відмовилась вислати свої військові з'єднання до Чехо-Словаччини. Поїздку Гуа супроваджують також контроверсійні дискусії, головно у східньоевропейській пресі, про підписання мирового договору і договору про дружню співпрацю між Китаєм і Японією з засудом гегемоністів, які бажають поширити свої політичні і військові впливи в країнах Азії і Африки. Румунія також одинока східньоевропейська країна, яка вдержує дипломатичні зв'язки з Ізраїлем і яка заохочувала президента Єгипту Анвара ель Садата вступити в переговори з ізраїльтянами. Покищо Румунії вдається маневрувати між Москвою і Пекіном, задержуючи тим самим свою незалежність від СССР.

Збільшується кількість совєтських „дорадників" в Афганістані

Лондон, Англія. — Англійська газета „Дейлі Телеграф" інформує, що число совєтських „дорадників" в Афганістані з кожним днем збільшується. Совєтські військовики, наприклад, майже повністю перебрали контролю над афганістанською армією, назначивши на командні пости совєтських генералів й нищої ранґи старшин. Під теперішню пору в Афганістані перебуває понад 2.500 совєтських військовиків. Як відомо, в Афганістані відбувся недавно переворот і військова хунта лівого напрямку, перебравши владу і знищивши фізично опозицію, передала тимчасово владу в руки прем'єр-міністра Мохаммеда Тараки, який, як виглядає з практики, веде просовєтську політику.

Крім совєтських, до столиці Афганістану Кабулю прибувають також чисельні „дорадники" із сателітних країн. Більшість афганістанців однак не схвалюють такої політики.

ПАТРІЯРХ ЙОСИФ І ЕВРОПЕЙСЬКА ПРЕСА ВИСТУПИЛИ В ОБОРОНІ ЛУК'ЯНЕНКА

Левко Лук'яненко

Мюнхен. — Крім цілого ряду виступів в обороні знову засудженого совєтським судом на довголітнє ув'язнення і каторгу члена київської Української Гельсінкської Групи Левка Лук'яненка, що мали місце в ЗСА і Канаді, також в Европі поширюється акція в обороні того одного з найвидатніших членів українського правозахисного руху, як в його обороні виступив Патріярх Української Помісної Католицької Церкви Блаженніший Йосиф та ряд европейських газет. Про це інформує мюнхенський український тижневик „Шлях Перемоги" у виданні з 20-го серпня в ширшій інформації: „Далі в обороні Л. Лук'яненка", в якій м. і. сказано:

Не замовкають голоси в пресі та голосні демонстрації на знак протесту проти нелюдського засуду 50-річного українського юриста і борця за самостійне державне життя України Левка Лук'яненка.

Життєвий шлях Л. Лук'яненка дедалі все більше уподібнюється до шляху численних визначних українських борців-революціонерів духа й чину. Він провів досі 8 років — почавши від 16-го року життя — у воєнних казармах військової служби, 15 років у концентраційних таборах і тюремних келіях, близько два роки під поліційним наглядом „на волі", аж 12 грудня 1977 р. кінчився арештом і врешті судом 21 липня 1978 р. І тепер лишилось 15 років... За приклад йому можуть бути Т. Шевченко, П. Грабовський, І. Франко й В. Мороз.

Італійська преса й радіо поширила мужню заяву (ми повідомили в минулому числі) кол. в'язня і каторжника Блаженнішого Патріярха Йосифа (називаючи його таки „український Патріярх", так напр., католицький щоденник „Аввеніре"), зміст якої друкуємо нижче в цілості:

ЗАЯВА

Недавно ми піднесли наш голос в обороні прав людини для наших вірних в Україні, в нашій Українській Католицькій Церкві, та для вірних, що належать до інших віровизнань нашого народу. Ці права топче большевицький режим, не зважаючи на те, що це Богом дані людині права, без яких людина тратить свою гідність, волю, правду і справедливість.

Сьогодні знову підносимо голос у зв'язку з порушенням одного зі священних по релігії прав людини — права гідного удільовання їй справедливости при помочі судів. Людина — це істота, яка живе і вимагає справедливости, що їй належиться в суспільному житті. Суди суспільств удільоють таку справедливість згідно з природними законами й законами побудованими на природному і Божому праві.

(Продовження на стор. 3-ій)

Сенатор Дол відгукується на статтю про Л. Лук'яненка

Вашінгтон. — Республіканський сенатор з Кензасу і колишній кандидат на віцепрезидента Америки у 1976-му році, Боб Дол, у надрукованому серпневому числі відомого журналу „Тайм", в листі до редакції, коментує статтю про покновний засуд Левка Лук'яненка, яка появилась у цьому ж журналі минулого місяця, про що інформувала „Свобода" з 9-го серпня. Текст листа сенатора Дола в українському перекладі звучить: „Я радий був побачити в журналі місце, присвячене одному з менше відомих наглядачів над виконанням Гельсінкської конференції, Левкові Лук'яненкові (31-го липня). Цей українець є особливістю прав людини на протязі майже 20-ох років; я відчуваю це вже віддавна, що йому належалось признання за відвагу займати становища, які фактично були признані, але не респектовані урядом. Минулого місяця сенатор Джек Смітт і я поширили листа, закликаючи звільнити його на основі гуманности. Тридцять три сенатори підписались під цим листом. Гуманне трактування таких людей, як Левко Лук'яненко, було б найкращою ознакою, що СССР в дійсності є зобов'язаний детантові".

Московський лікар піддержує твердження Подрабінека про надужиття психіятрії

Москва. — Ройтер інформує, що московський лікар д-р Александер Волошанович виступив в обороні дисидентів, а зокрема Александра Подрабінека, недавно засудженого на 5 років заслання за те, що він, бувши медичним робітником, зібрав матеріяли про використовування психіятрії для політичних цілей в Совєтському Союзі, які опісля вийшли окремою книжкою в Лондоні. Д-р Волошанович заявив західнім кореспондентам, що його рішення виступити відкрито з цією справою було зумовлене політичними процесами над дисидентами, а головно над Подрабінеком, який був членом-основником малої групи дисидентів, що займалася збиранням матеріялів про надужиття психіятрії в СССР. Подрабінека судили зокрема за те, що він зумів перевести опити серед совєтських громадян, які, попавши в конфлікт з владою, опинилися опісля в психіятричних заведеннях, контрольованих органами КҐБ.

На пресовій конференції, зорганізованій приятелями Подрабінека, д-р Волошанович підкреслив, що він перевірив 27 осіб, які були скеровані до „психушок" за політичні проступки. „Між ними я не знайшов ані одного випадку психічної хвороби", — заявив Волошанович кореспондентам. Він, до речі, є одним з перших совєтських психіятрів, який, не зважаючи на консеквенції, вирішив сказати світові правду про новий спосіб тортур, стосованих органами КҐБ відносно політичних в'язнів. Раніше про ці справи говорили радше не фахові люди, або закордонні фахівці, які також оспорювали совєтські „діягнози".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Комуністичний терор

Світові засоби масової інформації продовжують писати і говорити про те, що до Тайланду та інших некомуністичних країн Південно-Східньої Азії далі прибувають втікачі з Камбоджі, де весною 1975-го року владу збройною силою захопили комуністичні повстанці ,,Хмер Руж''. Американські та інші газети інформують, що тільки приблизно одній із кожних 5-ох осіб, які втікають з Камбоджі, щастить продістатись на волю, бо інші гинуть на замінованих полях від куль комуністичних камбоджських патруль чи куль тайландської прикордонної сторожі.

Тоді, коли ще два роки тому західні коментатори висловлювали різні здогади, чому так багато людей старається видістатися з комуністичної Камбоджі, своїми спробами наражуючи себе на смерть, важке поранення чи довгі терміни ув'язнення в тюрмах і концтаборах, то тепер, три роки після перебрання комуністами влади, преса, телебачення і радіо вже передають точні причини цієї масової втечі, а саме: у Камбоджі комуністичні лідери, які ще кілька років тому, тобто перед захопленням влади, обіцяли населенню тієї азійської країни ,,рай на землі''... створили натомість пекло.

Камбоджські втікачі інформують західніх кореспондентів, що ,,Хмер Руж'' зразу після захоплення влади зарядили примусову евакуацію населення всіх міст, включно зі столицею Пномпен, і переселили тих камбоджців у сільсько-господарські райони,в джунглі і кам'янисті гірські околиці. Протягом кількох тижнів переселено біля 3,5 мільйона камбоджців з міст,отже майже половину населення країни. Під час цього переселення — інформують втікачі — згинуло біля мільйона осіб, бо їх виганяли з хат без харчів, відповідного одягу, виганяли також хворих і старших віком осіб, інвалідів і калік, жінок з немовлятами на руках. Патрулі ,,Хмер Руж'' на місці розстрілювали всіх, які ставили будь-який спротив, чи навіть висловлювали невдоволення, або не вспівали за іншими переселенцями.

Деякі втікачі, зокрема ті, які в минулому мали близькі зв'язки з ,,Хмер Руж'', твердять, що це примусове переселення мало на меті знищити минуле країни, розірвати родинні та приятельські зв'язки серед камбоджського населення, створити соціяльну і суспільну порожнечу, на місце якої комуністичні диктатори плянують встановити ,,нове суспільство''. Комуністичні власті не тільки фізично винищували і далі винищують великі прошарки камбоджського суспільства, але теж палять і нищать особисті документи камбоджців, включно із шкільними свідоцтвами, щоб в такий спосіб порвати зв'язки тих осіб з минулим та зробити їх вповні залежними від нового комуністичного режиму.

Кілька років тому тільки наївні особи в країнах Заходу не передбачували, що в Камбоджі пануватиме страшний комуністичний терор, якщо ,,Хмер Руж'' здобудуть владу. Ті, які добре розуміють суть комунізму, зокрема втікачі зі Совєтського Союзу та комуністичних країн Східньої Европи, перестерігали, що комуністичні системи приносять зі собою диктатуру, терор, народовбивство, вказуючи на винищування Москвою провідних верств поневолених нею народів, на штучний голод в Україні в 1930-их роках, жорстоке придушення Мадярського повстання в 1956-му році і чехо-словацької ,,весни'' у 1968-му та на інші нелюдяні дії кремлівських народовбивців. Подібний терор панував у Китаї після перемоги комуністів Мао Тсе-тунга, а під сучасну пору ситуація у В'єтнамі та Ляосі, двох інших захоплених комуністами країнах Індокитаю,. подібна до ситуації в Камбоджі.

Теперішній терор у комуністичних державах, чи то в країнах Індокитаю, чи в Совєтському Союзі, чи в червоному Китаї, повинен стати перестórогою для людей в усіх країнах світу, зокрема в економічно недорозвинених, які можуть опинитися в такій самій жахливій ситуації, якщо віритимуть облудній комуністичній пропаґанді.

Сергій Рудін

ГАРЯЧЕ ЛІТО У МОСКВІ

Літо — це час вакацій. Температурний стовпчик повзе догори і маси громадян поспішають вирватися за межі міст з їх розпеченим асфальтом. Завмирає ділове життя. Припиняються політичні баталії і вже до осени на все сходить спокій.

Та в Москві цим літом політична температура небувало висока. Літо стало часом репресивно-політичної лихоманки совєтської влади, невдало виряженої в судові форми. Одна за одною відбуваються судові розправи, беззаконні, швидкі і жорстокі. Засудили Щаранського, засудили Пяткуса, засудили Ґінзбурга, засудили Лук'яненка...

Обурливі і трагічні обставини цих розправ. Заарештованих до п'ятнадцяти місяців тримають у в'язниці без суду, без зв'язків з зовнішнім світом, відмовляють вибраним ними оборонцям дозволу на захист, щоб уникнути розголосу відвозять їх для суду в глухі місця, відмовляють у виклику бажаних ними свідків і до залі суду підсаджують визначених КҐБістами статистів, які мають репрезентувати ,,нарід'' і тероризувати підсудних. На цих процесах принципи права безцеремонно порушують і заперечують. Обвинувачення не має жадних переконливих доказів, судові дебати для перевірки тверджень обвинувачення виключені. Суд не має жадних інших мотивів для вироку, крім бажання влади кинути підсудного за грати. Тому влада так старанно затаює хід цих процесів від суспільної думки.

Та світ бачить, як комуністи, викинувши Теміду за неконформізм, замінили її в суді зручним для себе квартальним наглядачем. У нього відкриті очі, щоб кидатися у вказаному владою напрямі, у нього вільні руки, щоб ловити недогідних їй і він глухий до аргументів своїх жертв, бо йому заборонено думати. Совєтська влада виразно демонструє своїми процесами, що для совєтського суду і совєтський закон не закон, що цей суд являє лишу одну з репресивних ланок совєтського бюрократичного апарату, яка слухняно виходить за межі права по наказу згори.

Ця головна властивість совєтського суду, про яку вже багато писали, небезпечна не тільки для пригноблених совєтських громадян. Саме цим бурхливим літом влада використала її також проти іноземців у добре відомій читачам ,,справі кореспондентів''. Нагадаємо коротко головні факти цієї дуже серйозної справи.

В кінці червня кореспонденти газет ,,Ню Йорк Тайс'' і ,,Балтімор Сан'' у Москві, Креґ Вітні і Гаролд Пайпер, були викликані до Московського городського суду, де їх повідомили, що Держкомітет радіо і телебачення СССР подав позов на них у зв'язку з опублікуванням ними в їхніх газетах повідомлення, що особи, близькі до грузинського дисидента Гамсахурдії, вважають його ,,покаяння'', передане по телебаченню, зфабрикованою владою фальшивкою. Позов був поданий на підставі ст. 7 ГК РСФСР за розповсюдження очорнюючих повідомлень.

Після відмови кореспондентів визнати над собою в цій справі юрисдикцію совєтського суду, слухання справи було відкладено. Воно відбулося з великою помпою 18 липня у відсутності Вітні і Пайпера, і результат цього спектаклю визначився сценою у дусі Орвела, коли введений до залі під конвоєм зламаний Гамсахурдія був вимушений свідчити на користь режиму, який пригноблює його нарід, а його самого кинув за грати тільки за те, що він висловлював власні переконання.

Рішенням суду кореспонденти зобов'язані заплатити судові витрати і опублікувати ,,спростування'' своїх статтей, чи платити кару за кожний день його затримки. Публікувати спростування Вітні і Пайпер відмовляються і досі вони заплатили судові витрати, визнавши цим над собою в цій справі юрисдикцію совєтського суду і створивши небезпечний прецедент.

Цим рішенням Москва стала на шлях застосування свого внутрішнього права до тих публікацій, що їх закордонні кореспонденти в СССР здійснюють за його межами: Тепер вона намагатиметься приміняти моральну і матеріяльну пресію проти них з вигідної в пропаґандному відношенні позиції сторожа закону. Але розраховує вона не на свій закон, а на свій суд, цей нікчемний ґвинтик тоталітарної машини, який по команді маршує як солдат. З правної точки зору вся ця акція безпрецедентно безпідставна. Американців судять у Москві за статті, опубліковані поза межами СССР. Судять навіть без якихось спеціяльних на цей випадок вказівок совєтського закону. Просто судять так, як судили би їх за статті, опубліковані в СССР. При тому закордонні видавництва, репрезентовані в Москві цими журналістами, самі не розповсюджують своїх видань в СССР. Юридично і фактично вони не користуються правом їх продажу чи іншого розповсюдження на совєтській території. З чого ж в такому разі може виникнути совєтська юрисдикція над публікаціями їх службовців в цих виданнях? Для неї немає жадних законних підстав.

Та совєтський суд своєрідно розв'язав це питання. Він вивів свою юрисдикцію над публікаціями Вітні і Пайпера з одного того факту, що їхні газети читають в СССР, не входячи в питання, хто несе за це відповідальність. А це ж вирішальний момент всієї справи! Відповідальність за це лежить на совєтських державних органах. Без їх санкції жадне закордонне видання не може легально потрапити до когось у совєтських читачів. Ці органи вирішують, які закордонні газети і в якій кількості купувати, купують їх, доставляють до СССР і розподіляють там своїм порядком. Так розповсюдили вони в СССР і газети зі статтями Вітні і Пайпера і вони несуть відповідальність за наслідки цього акту для позивача. До них він мусів подати свій позов і вони повинні б бути покарані судом. При чому ж тут американські кореспонденти?! Однак, совєтський ,,суд'' має свою логіку: треба лише совєтським органам купувати закордонні твори для власних потреб і їх автори стають відповідальними за них перед совєтським законом, і вони, подібно до Вітні та Пайпера, опинившись на совєтській території, можуть бути суджені і карані за них. Це правове безглуздя демонструє небезпечні претенсії Москви.

Караючи Вітні і Пайпера, московський суд відверто вийшов за межі своєї юрисдикції. В такий спосіб Москва намагається відносно закордонної преси доповнити політичні методи — нападки в контрольованій нею пресі і дипломатичні заходи — юридичними, щоб поставити закордонних кореспондентів перед загрозою насилля в більших розмірах, ніж це дозволяють політичні методи. Таким чином ,,справа кореспондентів'' являє собою новий і значний крок в тій безперервній, не обмеженій кордонами СССР боротьбі проти свободи преси, яку совєтський режим веде з моменту свого заснування. Тепер йому знадобилося налякати і скомпромітувати закордонних кореспондентів, підірвати на Заході довір'я до їх повідомлень в період дуже важливих для режиму політичних процесів. Він намагається зробити це, використовуючи глибоку повагу ліберальної суспільности до інституції суду, яку він сподівається експлуатувати на користь свого ,,суду''. Даремні сподівання. Йдучи по шляху правопорушень, совєтський режим все більше дискредитує свій суд і руйнує останні ілюзії.

Із ,,справи кореспондентів'' Захід повинен зробити певні висновки. Караючи американських журналістів за публікації в ЗСА, Москва безцеремонно вийшла за межі власного права. Вона грубо порушила те загальновизнане розмежування юрисдикції, якого потребує нормальне співіснування суверенних держав, і зачепила свободу преси в ЗСА.

Такі дії — поважний аргумент проти тих, хто готовий ігнорувати внутрішню політику совєтського режиму, сподіваючись, що бодай назовні він може бути надійним і порядним партнером. Та ,,справа кореспондентів'' переконливо свідчить, що Совєтський Союз і в міжнародних відносинах не є правовою державою і від нього завжди можна очікувати неприємних несподіванок для світового ладу. Досі американці ще не оцінили цієї справи належно. Вони, головно адміністрація, заняли в цій справі слабке становище, що підриває в цілому світі престиж З'єднаних Стейтів, які не змогли захистити своїх громадян від брутального насильства з боку Москви. Слід чекати, що адміністрація знайде спосіб діяти більш енергійно, щоб анулювати прикрі наслідки цієї справи і на майбутнє відібрати Москві охоту нехтувати фундаментальними принципами світового порядку, порушуючи суверенітет інших держав.

Степан Женецький

ЯКЩО ЗАВТРА ВІЙНА...

2

Таку думку заступає, між іншими, історик Томас А. Бейлі, проф. Стенфордського університету. Він твердить, що немає найменшого сумніву, що на випадок московсько-китайської війни, ,,Америка, пом'ягчена соціялізмом, подасть руку Совєтському Союзові, пом'ягченому капіталізмом, щоб разом одностайно виступити проти Китаю в обороні нового соціялістично-капіталістичного світу''.

Журналіст Гарри Елліс, обговорюючи китайсько-московський розрив, подібно оцінює обох комуністичних противників: у нього Совєтський Союз ,,поміркований і розсудливий'', натомість Китай ,,агресивний і дикий''. Цей журналіст твердить, що можна передбачити ,,відкритий союз між совєтським бльоком і західнім світом — Варшавським пактом і НАТО — проти спільної китайської небезпеки''.

Між тими двома екстремістичними оцінками є ще й інші погляди на цю проблему. Є ще й такі американці, які, хоч і вірять у китайсько-совєтський розрив, але він, мовляв, не являє собою великого політичного значення... Зокрема це не має значення для американської політики. Головна думка прихильників цього погляду зводиться до заключення: ,,їхнім єдиним правдивим непорозумінням є — як нас погребати''. Саме під впливом цього останнього погляду, правдоподібно, проводиться сучасна політика невтральности Вашінгтону супроти Московії і Китаю.

Є ще одна течія серед американців, яка справді визнає розлам між Китаєм і СССР, але яка радить держатися осторонь цієї сварки. Виразником цієї течії є бувший впливовий дорадник в американській закордонній політиці Волт Ростов. Він твердить, що це було б помилкою Америки пробувати використати цей розлам для власних інтересів(?).

Але не всі американські знавці комуністичних відносин, що приймають московсько-китайський розлам за факт, погоджуються з політикою невтральности супроти тих двох комуністичних потуг. Наприклад, Вілліям Рашер твердить, що це є в інтересі Америки використати їхнє непорозуміння і не трактувати їх одномірно.

Про можливості совєтсько-китайської війни

Серед спостерігачів совєтсько-китайської сварки є й такі, як проф. Таї Сунг Ан, які твердять, що можливості китайсько-совєтської війни в короткому часі є в розрахунку тільки як один до десяти. Одначе проф. Стефан Поссоні припускає, що хоч війна не є в інтересі ні Совєтського Союзю, ні Китаю, але всеж таки конфлікт має свою логіку і закони і вони можуть спричинити рішення війни з одного, або другого боку.

Гаролд Гінтон, один із найобережніших нових дослідників цієї проблеми, вказує на ,,дуже непередбачливий'' характер майбутніх відносин між обома народами і завважує, що ,,хоч які великі перешкоди до війни існують по обох боках, але є теж багато проблем, за які їм треба воювати; нації починали війни за багато менші причини''. Гінтон вірить, подібно як Джозеф Алсон та інші, що є велике бажання з московського боку почати війну, заки ,,китайська небезпека'' ще збільшиться.

Якщо ж між тими комуністичними велетнами таки прийде до війни, то знавці часто висловлюють думку, що Совєтський Союз з великою перевагою в атомовій зброї, скоро переможе Китай. Але усі знаки показують, що треба сумніватися скорої перемоги Москви. Навіть самі москалі, судячи по величині військ, що вони держать на спільному кордоні з Китаєм, не є дуже певні скорої перемоги над китайцями. Польський дипломат Владислав Тукоцінскі, як також інші, звітував про ,,панічний страх'' московських ватажків, що китайці можуть почати ,,столітню партизанську війну.''

При тому варта відзначити, що всі визначніші совєтські дисиденти, які роз-

(Продовження на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

ЛІС ПІД ВІКНОМ

Велике спасибі дорогій землячці з рідного табору за те, що спитала недавно в листі: ,,Чи далі шумить ще ліс під Вашим вікном?'' — маючи на увазі знане вже читачам ,,Свободи'' кленове деревце, що росте в мене під хатою на 44-ій вулиці. Правда, спершу я охрестив був його берестком, та потім прийшли деревознавці з ОБУЛіД-у і ствердили, що це порода клена. Як звав, так звав, а тут важливе те, що деревце досі встоялось перед всякими бурями, негодами і хулігатами, зміцніло, розрослося, а чубиком уже досягає третього поверху!

Цього літа мій ,,ліс'' уже вдруге дістав, так би мовити, льокаторів: якась пташина дрібнота звила собі тут ґніздечко, вивела малят і кожного ранку піднімає такий ґвалт, що не доведи, Господи! Прийдеться хіба запросити наших птахознавців, пп. Стаховис, щоб провели дослідну роботу й об'яснили, що це за крилате братство завелося в мене під вікном: на горобців воно замале, на колібрів — завелике, але таке голосисте, що може успішно змагатися в цьому спорті з еспанськомовною дітворою з найближчого сусідства! Час-від-часу одна то друга пір'яна грудочка застукоче дзьобиком об шибку вікна, ніби передає якусь телеграму своєю пташиною азбукою Морзе...

Раз прийшло мені на гадку, чи в моїх сусідів, бува, не скрутно з апровізацією?.. Накришив кексів, насипав на дощечку і поставив на протипожарній драбинці, — нате, мовляв, любі сусіди, призволяйтеся, тут харчових марок не треба! За цю харитативну акцію я дістав від пані господині такого ,,гела'', що мабуть більш ніколи не пробуватиму підхарчовувати моїх сусідів... В тім, як виходить, воно теж поліційно заборонене і за таку штуку можна зафасувати тікета так само, як за нелеґальне паркування самохода.

Ой, пригадалось мені, як то минулого року навесну, коли мій ,,ліс'' уперше залюднився крилатими мешканцями, їхня спроба обвестися сім'єю, закінчилася дуже трагічно: водій грузовика фірми ,,ЮПЧ'', пробуючи запаркувати машину під нашим будинком, необачно зачепив дахом деревце і струсонув ним так, що ґніздо з неопіреними писклятами впало на брук, просто під колеса інших машин... Наскільки мені відомо, водій не дістав поліційного тікета за таке каригідне недбальство, зате пані господиня будинку добре облаяла його за те, що... ,,наробив сміття''!

Ікер

Богдан Остап'юк

ВКЛАД УКРАЇНСЬКИХ ВЧЕНИХ ТА МИСТЦІВ У ДОРІБОК ЯГАЙЛОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

[2]

В 1931 році став професор Кубійович дійсним членом НТШ, де очолив новостворену географічну комісію. Розпорядком міністра Віровизнання і публічної освіти з 16 червня 1939 р. заборонено професорові Кубійовичові викладати на філософічному відділі Ягайлонського університету в ділянці антропогеографії Східньої Европи.

Із 6-ох колишніх викладачів, професорів Ягайлонського університету, залишився в живих лише єдиний проф. Кубійович, один із найвизначніших наших вчених, науковців. Більшу частину свого життя присвятив він епохальній праці — редагуванню Енциклопедії Українознавства, тієї книги буття та справжній метриці України, яку почав ще в 30-их рр. в Україні, а яку тепер продовжує на еміґрації в Сарселі у Франції.

Один з найвидатніших, сучасних мистецвознавців в Україні, проф. Григорій Логвин, автор популярної праці ,,По Україні'' та багатьох інших праць стародавнього українського мистецтва, співавтор 6-томової ,,Історії Українського Мистецтва'', — відвідав в 1970 р. Польщу. Перебуваючи в Кракові, він ствердив понад всякий сумнів, що Святокшиську каплицю на Вавелі розмалювали 1470 р. українські малярі, а не, як твердять деякі польські мистецтвознавці, що її малювали московські малярі з Пскова. ,,Королеві Ягайлові не треба було, каже у своїй статті ,,Про пам'ятки староукраїнського малярства'' проф. Логвин — шукати художників у ворожому Пскові, з яким велися війни аж до Батія. Володимир Волинський, Перемишль, Львів входили в склад польського королівства. У цій вавельській каплиці зображені святі Антоній і Теодозій Печерський. Вони в Україні мали велику популярність. Немає в Україні церкви, де б їх не було. Були це, можна сказати, українські національні святі. Натомість у Пскові, чи Новгороді їх не малювали, бо вони не були там популярні. Це безперечно малярство українське, можна тільки з великою ймовірністю допускати, що малювали їх художники з Перемиської школи''.

Краків відограв теж велику ролю у формуванні українського мистецтва, в той час, коли в Україні не було ще відповідних, високоякісних мистецький шкіл. На переломі 19-20 сторіччя Краків став визначним мистецьким центром. На вершку своєї слави був тоді великий маляр Ян Матейко (з чеської родини), а нові подуви мистецьких напрямів із заходу оживили значно і довели до розвитку місцеве малярство. До визначних мистців малярства того часу належали, побіч Матейка, Станислав Висп'янський, Йосиф Мегоффер, Юліян Фалат, Яцко Мальчевський, Ян Станіславський, Лєон Вичульський, Теодор Аксентовіч та інші. У своїй статті про Б. Лепкого з нагоди 80-их роковин народин поета, згадує проф. Дам'ян Горняткевич про Станіславського: ,,З маленьких краєвидів Станіславського промовила до нас Україна: степи, Дніпро, вишневі розмріяні сади, доріжки понад балками, соняшники й мальви, краса й годі!''. Аксентовіч малював чудові краєвиди Гуцульщини. Краківська Академія, яка в 1969 році відзначала 150-річчя існування, випустила велику кількість художників''. Матеріяли до історії Академії Мистецтв в Кракові'', видані з нагоди ювілею, свідчать про велику кількість українців серед її випускників, а саме 70 осіб!

В останньому десятиріччі минулого століття в краківській Академії Мистецтв згадує у своїй книжці ,,Українські мистці в автобіографіях'' проф. Горняткевич, — студіювала чимала громада студентів українців, до якої належали: Гнат Шпитко, Теофіль Терлецький, Савин Абрисовський, Константин Старосольський, Василь Петровський, Теофіль Копистянський, Антін Пеленський, Модест Сосенко, Іван Труш, Олекса Новаківський, Осип Курилас, Іван Бурячок. Згодом студіювали в краківській Академії Мистецтв Маслянників, Михайло Осінчук, Лев Гец, Іван Кучмак. Майстер дереворитуГригорій Пецух у своїй статті про Лева Геца відмічує, що він своїми 403 малюнками та рисунками на тему Кракова вніс великий вклад до скарбниці польської культури. 15 рисунків присвятив він вулицям Кракова, 29 Вавелю, 75 різним церковним будинкам, 4 краківському університетові, 104 коридором і сіням та 71 різним подвір'ям.

Проф. Горняткевич, який закінчив краківську Академію Мистецтв в 1923 році, дослідив історичні фрески українських малярів 15 століття на Вавелі у своїй першій науковій праці, надрукованій в 1922 році. В 1925 р. почав збирати джерельні матеріяли про українських студентів, які студіювали в краківській Академії Мистецтв. З великими труднощами, через неприхильне ставлення тодішнього секретаря Академії до українців, знайшов врешті доступ до архіву актів. У своїй вищезгаданій книжці (,,Українські мистці в автобіографіях'') згадує проф. Горняткевич, що лише одинокого українця, уроженця Полтавщини Василя Требушного, покликано в 1926 р. до краківської Академії на інструктора керамічного відділу. На цьому становищі залишився він аж до вибуху Другої світової війни. Він мав повні кваліфікації стати професором цього відділу, але єдиною перешкодою була його українська національність... Після прибуття до ЗСА в 1949 р. проф. Горняткевич зразу включився в життя нашої громади. Як один з найвизначніших мистецтвознавців очолив Мистецьку Кураторію УВАН і став її містоголовою. Він є дійсним членом НТШ та співпрацює в Енциклопедії Українознавства в ділянці мистецтва. З нагоди 45-річчя мистецької та наукової праці проф. Горняткевича відбулася в 1964 р. в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку ретографічна виставка його картин.

До найвидатніших українських скульпторів, які студіювали в 1920 рр. в краківській Академії, належав сл. п. проф. Сергій Литвиненко, уроженець Полтавщини, колишній воїн УНР, який замінив кріс різьбарським долотом та палітрою. Він створив низку славних пам'ятників, як пам'ятник поляглих в Домб'ю, в Яворі, Іванові Франкові у Львові, який стоїть на Личаківському цвинтарі. Світлину цього пам'ятника можна часто бачити в совєтських виданнях, але ніколи не подається назвища його творця... Проєкт пам'ятника І. Франкові створив Литвиненко в Кракові в 1928 р., видавши при цьому кілька тисяч листівок цього проєкту, які ми, студенти, розпродували на вакаціях, створивши таким чином частинний фонд для його відливу. Крім цього, створив він пам'ятник Т. Шевченка в Косові, митрополита Шептицького у Львові. У своїй мистецькій спадщині залишив також багато бюстів таких визначних постатей як Василь Барвінський, Іляріон Свєнціцький, інж. Юліян Мудрак, актор Микола Бенцаль та тінші. Прибувши в 1949 р. до ЗСА, став в 1952 р. головою ,,ОМУСА''. Він був теж довголітнім головою і душею Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку. Влітку 1951 р. автор цих рядків мав шану привітати його в Маямі в товаристві ред. Мстислава Дольницького на громадському зібранні. Він відійшов від нас несподівано навесні 1963 р. в Ню Йорку.

Мабуть єдиною скульпторкою українкою, яка закінчила скульптуру в краківській Академії в 1925 р., була мила та симпатична Наталка Мілян, яка померла в Кракові в 1942 році.

II. Бурхливе студентське життя в Кракові 50 років тому.

На вступі годиться згадати хоч коротко про початки організації студентських товариств на Ягайлонському університеті. Вже в 60-их рр. 19-го сторіччя почали українські студенти творити свої групи. В 1866/67 році було їх 7, десять років пізніше — 15, а у 80-их роках було їх понад 30. В травні 1885 р. створили українські студенти Академічну Читальню, а рік пізніше в травні влаштувала Читальня врочистий вечір, присвячений Т. Шевченкові. 22 жовтня 1887 р. після різних труднощів, які створювала адміністрація університету, створено перше студентське товариство під назвою ,,Академічна Громада''. На чолі цього Т-ва стали студенти медицини Ортинський, Колесса та Навроцький. Одначе сенат університету був від самого початку неприхильно наставлений до української студентської організації. 27 січня 1888 р. намісництво, до якого переслано через університет прохання про затвердження Т-ва, заборонило його створення.

[Продовження буде]

ВШАНУЙМО І ПОМ'ЯНІМО МІЛЬЙОНОВІ ЖЕРТВИ ГОЛОДОВОЇ ТРАГЕДІЇ В УКРАЇНІ 1932-1933 Р.Р.

[У 45 РІЧНИЦЮ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ]

ПОВІДОМЛЕННЯ ВСЕГРОМАДСЬКОГО ДІЛОВОГО КОМІТЕТУ

В останню суботу липня, 29-го числа, у будинку Консисторії Української Православної Церкви в ЗСА, що міститься на терені Українського Пантеону Вічности при Свято-Андріївській церкві в Савт Бавнд Бруку,у стейті Ню Джерзі, відбулося перше засідання представників центральних і місцевих суспільно-громадських організацій у справі маніфестаційного вшанування мільйонових жертв організованого червоною Москвою голоду в Україні в 1932-1933 р.р. та української всенародної жалоби й скорботи з цього приводу.

Цю ідею та задум одностайно підтримав останній Собор Української Православної Церкви в ЗСА. Надхненник цієї ідеї та почину, Блаженніший Владика Мстислав, визначив неділю — 22-го жовтня 1978 року — Днем Всеукраїнської жалоби на терені ЗСА по мільйонових жертвах, замордованих червоною Москвою штучно-організованим голодом і політичним терором в Україні у 1932-1933 р.р.

На підставі ухвали Собору УПЦ та відповідного рішення Консисторії Української Православної Церкви в ЗСА, було доручено членам Консисторії УПЦ отцям П. Мелехові і М. Галеті заініціювати скликання на перше засідання представників від усіх центральних українських суспільно-громадських організацій і установ для вибору відповідних органів, які зреалізували б відзначення цієї великої голодової трагедії.

Присутніми репрезентами на цій першій діловій нараді були: представники від Філядельфійського Деканату УПЦ, від Нюджерзького Деканату УПЦ, від Об'єднання Українських Православних Сестрицтв УПЦ, від Консисторії УПЦ, від Ліги Української Православної Молоді; від суспільно-громадських організацій:ДОБРУС (Демократичне Об'єднання бувших Репресованих Українців), ООЧСУ (Організація Оборони Чотирьох Свобід України), ОДВУ (Організація Державного Відродження України), СВУ (Спілка Визволення України), УСІ (Український Соціологічний Інститут), УККА, УЗХ (Український Золотий Хрест), ОЖ ОЧСУ (Об'єднання Жінок), УНП (Українська Народна Поміч), „Самопоміч" (Ню Йорк); від ветеранських організацій — від Об'єднання бувших вояків УПА, від СВУР'у (Союз Ветеранів Українського Резистансу); від молодечих організацій — від ПЛАСТу та ОДУМ'у; від політичних — Т-во прихильників УНРеспубліки.

Після суттєвих інформацій отців П. Мелеха та М. Галети і запитів з вияснениям присутніх репрезентантів організацій та установ був обраний Всегромадський Діловий Комітет для організування та проведення Маніфестації — Дня Жалоби й Скорботи у такому складі: голова — Стефанія Букшована (Централя УККА), перший заступник голови — Анатоль Гудзовський (Демократичне Об'єднання бувших Репресованих Українців совєтами); заступники голови — Дарія Степаняк, Петро Байбак (пресовий референт), Іван Марченко; генеральний секретар — Дмитро Фурманець, заст. секретаря — І. Павленко, скарбник — Марія Нестерчук, Микола Шпитко — член; всечесні отці — Петро Мелех і Микола Галета — представники Консисторії УПЦ.

Одностайно рішено запросити до Протекторату — Почесного Комітету вшанування поляглих — Блаженнішого Владику Митрополита Мстислава, Голову Гієрархії Української Католицької Церкви в ЗСА — Високопреосвященнішого Митрополита Йосифа Шмондюка, Голову Української Євангелицько-Баптистського Об'єднання в ЗСА — пастора д-ра Гарбузюка та Президента УККА — проф. д-ра Лева Добрянського.

Рівно ж ухвалено, що загальний протекторат у відзначенні цієї сумної річниці обіймає Централя УККА.

Всегромадський Діловий Комітет ухвалив звернутися до всіх організованих клітин українського суспільно-громадського життя з апелем оподаткувати себе фінансово та виділити одноразову посильну фінансову пожертву на перші невідкладні організаційно-технічні витрати, пов'язані з проведенням і організацією Дня Жалоби-Скорботи і вшанування пам'яти мільйонів замучених.

Одночасно Діловий Комітет делегує своїх представників до Ієрархів наших українських християнських Церков і Об'єднань з метою отримати їх благословення на відзначення цієї історичної трагічної події.

Висловлено просьбу, щоб наші Владики у своїх єпархіяльних обіжниках закликали своїх вірних до масової активної і жертвенної участи у відзначенні пам'яти замордованих жертв голоду.

Рішено порозумітися з Президією Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ), щоб тримати з нею тісну співпрацю в інтенції ідеї відзначення скорботної річниці.

Наступне поширене засідання Всегромадського Ділового Комітету відбудеться у неділю, 20-го серпня, о 1-ій годині дня у приміщенні Консисторії УПЦ в ЗСА в Бавнд Бруку. Запрошуємо до участи в ньому всі українські організації і установи, а особливо просимо тих, які не були заступлені на першому засіданні 29-го липня.

Звертаємося з просьбою до всієї української преси в ЗСА якнайскорше надрукувати це оголошення.

В усіх справах, зв'язаних з вшануванням пам'яті жертв голоду в Україні, всю кореспонденцію просимо надсилати на адресу Централі УККА з поміткою для Всегромадського Комітету.

З доручення
Всегромадського Ділового
Комітету

Заст. голови Комітету
і пресовий референт

Петро Байбак

ПАТРІЯРХ ЙОСИФ...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

У Совєтському Союзі цю основну потребу життя громадян постійно порушується і, замість справедливости у важних випадках ті суди творять несправедливість. Доказом на те є суди над так званими дисидентами, тобто над людьми, котрі виступають сміло проти порушування Божих і людських прав у Совєтському Союзі створено там системою. Тих людей судять викривленими судовими засобами і методами, які нехтують елементарними судовими принципами як: доказ справжньої вини, оборона підсудного, вірогідні свідки та ін.

На наших очах поставлено перед суд і засуджено такі особи, як Анатолія Щаранського, Александра Ґінсбурґа, Віктора П'яткуса, Левка Лук'яненка, а інші сини нашого народу караються у в'язницях і концтаборах. Їхня єдина провина перед режимом є та, що вони відважилися відверто сказати йому правду в обороні людських прав. Суд над ними — це суд над правдою, а судити правду, щоб побідила неправда. — це злочин перед Богом, людьми й історією. Тому ми з пастирського уряду, який маємо, до болю затривожені, підносимо свій благальний голос до сумління світу, протестуючи проти цієї великої несправедливости й кривди і закликаючи весь вільний і справедливий світ до осудження цього найбільшого в історії зловживання людського судівництва.

Бог є справедливість, і наші вчинки стоять на вазі тієї вічної справедливости!

Дано в Римі, дня 31 липня 1978 р.

Йосиф
Патріярх і Кардинал

У дуже почитному німецькому щоденнику „Ді Вельт" з 2 серпня появилося під рубрикою читацьких листів цікавий своїм змістом лист В. Штравса із Фурт-ім-Вальд. Нижче друкуємо цілий лист в перекладі:

„Варварське покарання 15 років концтаборів означає для мужнього українця Левка Лук'яненка приречення на повільну й болючу смерть — умирання частинами. Коли на початку 1976 року він вийшов з табору, він був фізично зломаною людиною. За ним були 15 років примусової праці, голодових страйків, карцеру, мук в психіятричній лікарні. Щоб залишитися вірним ідеалам людяности і національної самостійности, треба мати понадлюдську силу і бути безприкладною моральною величиною.

Лук'яненко мав відвагу вступити 9 листопада 1976 в Києві до української Громадської групи сприяння виконанню Гельсінкських угод. Більшість підписувачів Київської декларації опинилися в тюрмі, були засуджені і запроторені: М. Руденко, О. Тихий, О. Бердник, І. Кандиба, М. Матусевич, М.Маринович, а тепер також Л. Лук'яненко.

У короткому часі, коли Лук'яненко перебував на волі, тобто заледве два роки, він невтомно заступався за звільнення важко хворих політв'язнів і протестував проти дискримінації християн.

Справа Лук'яненка є показником для зростання демократичного й національного спротиву в другій найбільшій республіці СССР. В Україні, як і в усіх інших неросійських країнах колоніяльної імперії СССР, боротьба за права людини означає також змагання за право народів на національну самобутність, державну незалежність і демократичне самоурядування.

Нерозв'язане, вибухове національне питання виявляється кардинальною проблемою, ахіллесовою п'ятою імперії..."

У дальшому „Шлях Перемоги" інформує про відомі вже читачам „Свободи" акції в обороні Левка Лук'яненка на американському та канадському теренах.

Матура в Українській Рідній Школі ім. Митрополита А. Шептицького в Ню Гейвені

Ню Гейвен, (М.Я.) — У суботу, 17-го червня ц.р. відбулася матура в Українській Рідній Школі ім. Митрополита Андрея Шептицького в Ню Гейвені. До кінцевих іспитів приступили і їх склали: Ніна Долішна, Володимир Карнаух і Віталій Пащенко. Предсідником усних іспитів був д-р Василь Тершаковець, делеґат Шкільної Ради УККА. Дальшими членами Матуральної комісії були: проф. Іван Ґолембйовський, який був теж предсідником письмових іспитів, які відбулися дещо раніше, Ґеня Козак-Гарвій — секретар, Любов Данилович, член Комісії і д-р Михайло Снігурович — екзамінатор, директор школи. Після іспитів відбувся вечір ґрадуантів в залі Української Православної Церкви, в якому взяли участь члени Іспитової комісії, абітурієнти, члени Управи та члени Т-ва Українська Рідна Школа ім. Митрополита А. Шептицького та численні громадяни. До абсольвентів школи та зібраних гостей промовляли д-р Василь Тершаковець д-р Михайло Снігурович, та Григорій Пащенко, батько нового випускника, який дякував учителям школи за знання, яке вони передали абітурієнтам та за солідне національне виховання. Відмітити належить, що це вже другий син п-ва Пащенків закінчив Школу Українознавства матуральним іспитом. В час гостини, що її започаткував молитвою о. митрат Микола Чернявський, вручено випускникам від Управи Школи — мініятурні копії пам'ятника Тараса Шевченка у Вашінґтоні, та грошові нагороди 25.00 доларові чеки. І так Ніна Долішна дістала цю нагороду від УНДому в Ню Гейвені, Володимир Карнаух від Українського Народного Союзу і Віталій Пащенко від Союзу Українок Америки, Відділ 108-ий в Ню Гейвені. Нагороди ці вручив директор школи. Гостину підготовили батьки ґрадуантів при співпраці Управи Т-ва УРШ, що їх очолює Роман Попель.

Ювілей 15-ліття з нагоди видання журналу „Український Історик"

Цього року сповнилося 15 років із того часу, коли то мала група українських істориків у діяспорі рішила видавати єдиний у вільному світі науковий журнал „Український Історик". Не буду тут перелічувати всіх тих наших істориків, які взяли участь в організаційній роботі для підготови видання цього так важливого видання для українців розкинених по всіх континентах у вільному світі; про них вже писали інші, але згадаю тут не злим тихим словом тих піонерів, які причинились до видання нашого журналу, а іменно: проф. д-р Ярослав Пастернак, проф. д-р Ілля Витанович, проф. Михайло Ждан та інші. Всі три під сучасну пору перенеслись у вічність, але пам'ять про них житиме вічно серед нашого народу.

Життя не стоїть на місці, а тих, що вмирають заступають інші... І так мусить бути, такий є закон природи, він є твердий і невмолимий... Тож Організаційний Комітет журналу „Український Історик" вже від самого початку передав функції головного редактора молодому, енерґійному та здібному історикові — д-рові Любомирові Винарові професорові Кентського університету в Огайо, який зумів поставити журнал на цій висоті на якій він під сучасну пору знаходиться. Мусимо признати, що журнал „Український Історик", завдяки проф. Л. Винарові сьогодні належить до найкращих історичних журналів нашого часу, тим більше, що в Україні немає йому рівного...

Все це важка праця, а зокрема великий вклад і любов до свого рідного та велика терпеливість і сильна віра в те, що наша історична правда переможе... Проф. Л. Винар, правду сказати, тихо без великого розголосу й гучної самореклями зумів також зорганізувати Українське Історичне Товариство, яке під сучасну пору посідає поважне число своїх членів не тільки в Америці і Канаді, але й у всій діяспорі. Не мала заслуга також й вклад тих українських істориків, які згуртувались довкола „Українського Історика" і дають свої статті та скромну матеріяльну підтримку єдиному в діяспорі історичному журналі — „Український Історик".

Українці в діяспорі повинні бути горді, що мають таких шляхетних людей, які посвятили всі свої сили й час для української історичної науки. Живучи серед довкілля та оточення, яке на перше місце ставить принципи прагматичної філософії, що є сперті на егоїстичній основі та матеріяльному добробуті й особистому щасті, що приносить усі блага життьових розкошів. Тому, направду треба дивуватися, що серед молодого покоління знайшлась людина, яка присвятилась рідній українській історичній науці, працюючи в таких складних життьових умовах та обставинах, де науковцеві для фізичного проіснування треба для себе і своєї родини заробляти на зліб насущний, часто-густо в невідрадних життьових умовах... Яку ж незмірно велику й щиру любов треба мати до свого знедоленого народу, щоб з такою енерґією і завзяттям посвятитися своїй рідній українській історії, яку наші вороги стараються фальшувати, перекручувати і натягати на своє копило... Таку палку любов до свого народу можуть своїй дитині в молодому віці передати лише висококультурні та патріотичні батьки, защеплюючи в молоду душу дитини щиру й палку любов до свого народу. Тож перед такими свідомими, шляхетними та патріотично наставленими батьками треба клонити голову тому, що такі батьки варті найвищої похвали.

Це не похвальна ода в бік головного редактора „Українського Історика", але це дійсна правда доконана важкою працею і доказана на ділі... А скільки з наших молодих людей у подібний спосіб присвятили свій час, труд, вільне дозвілля і молоде веселе життя для справи української історичної науки, так як це зробив проф. Л. Винар? Він тягнучи всю працю самотужки, був переобтяжений накопиченими справами, але про те побіч своїх професійних обов'язків на університеті, ще важко працював, виконуючи свої обов'язки головного редактора; з надмірної втоми він навіть попадав у зневіру, але знаходячись серед шляхетної і свідомої родини, а в основному вирозумілої і культурної дружини, яка старалася підкріплювати його на дусі конструктивними і добрими порадами, які давали надію на краще завтра. І хоч слабий здоров'ям, але зате сильний духом, далі з оптимістичним наставленням приступав до своїх редакторських обов'язків, хоч із деяким запізненням, але наш журнал „Український Історик" таки появлявся і ми мали нагоду його читати, а при цьому українська вільна історична наука далі документально доказувала, хто ми і чиї ми діти...

З огляду на те, що головному редакторовчі „Українського Історика" проф. Л. Винарові вдалося втримати наш журнал при житті на протязі 15-річного періоду, який не був легким до здійснення, тому Відділ УІТ в Чікаґо при співпраці Осередку НТШ у Чікаґо та інших громадських організацій нашого великого Чікаґо та околиці постановили належно відсвяткувати в неділю, 10-го вересня 1978 р. Ювілей 15-ліття існування одинокого в діяспорі історичного журналу „Український Історик".

Також у зв'язку з тим, що перше число журналу „Українського Історика" в 1963 р. появилося в Чікаґо в Українській друкарні при 2315 Вест Чікаґо евеню, тому ця справа також була врахована, що першенство для відсвяткування ювілею має Чікаґо, де наше громадянство буде мати нагоду вислухати доповіді визначних наших істориків які прибудуть до Чікаґо з доповідями. Також буде мати доповідь наш визначний історик з Ню Йорку,д-р Олександер Домбровський, який ще перед Другою світовою війною закінчив гумністичний факультет Львівського університету, а також він є добрим знавцем античної історії та історії України.

Українське Історичне Товариство є горде з цього, що серед своїх членів має визначних істориків-науковців, які важко працюють над дослідами нашої історії, стоячи на сторожі нашої історичної правди, яку наші вороги стараються представляти в неправдивому світлі.

На закінчення щиро бажаємо головному редакторові та Редакційній Колеґії журналу „Український Історик" дальших гарних успіхів у праці та видаванні так дуже цінного нашого історичного журналу, а при цьому надіємось, що наше свідоме і патріотичне громадянство допоможе фінансово дальше видавати так вартісний і потрібний для нас журнал, яким є „Український Історик".

Михайло Біда

ЯКЩО ЗАВТРА...

[Продовження зі стор. 2-ої]

ходження вони не мали б з Кремлем, погоджуються в тому, що війна з Китаєм мала б фатальні наслідки для Московії. Андрей Амальрик висловив погляд у своїй книжці „Чи Совєтський Союз проіснує до 1984 року", що червона московська імперія розлетиться до того часу саме в наслідок китайсько-московської війни, яку програє. Також Александер Солженіцин віщував у відкритому листі до Політбюра, що війна з Китаєм буде найдовшою і найбільш кривавою з усіх дотеперішніх воєн, та що вона буде коштувати Совєтський Союз 60 мільйонів людей.

Що повинна робити Америка?

М. Коннорс ставить питання: „Чи спри́воду всього сказаного не диктує здоровий розум, щоб належно застановитися, якою повинна бути американська політика в такій ситуації?"

На підставі висловлених думок поодиноких американців і груп, М. Коннорс приходить до дуже дивного для нього самого висновку, що Америка буде втягнена в московсько-китайську війну по боці Москви проти Китаю, і то через благеньку причину, що може бути катастрофою у своїх наслідках для людства. Ця причина є висловлена в словах проф. Джана Лукача, талановитого історика холодної війни, який подаючи расові, національні і культурні різниці москалів і китайців, твердить, що „образ Пекіну і Москви стає все більше й більше відмінний" з бігом часу. В історії холодної війни проф. Лукач пише: „Під кінець останнього сторіччя Бісмарк сказав, що найважливішим фактором у слідуючому сторіччі буде те, що американці остаточно говорять по англійськи. Найважливішим фактором другої половини цього сторіччя може бути це, що москалі є білі. Хоч як сумно було б, але існує можливість, що у світі почнеться боротьба рас".

І хоч яке велике бажання людства є, щоб ніколи не було глобальної расової війни, але є всі познаки, що в сучасному московсько-китайському конфлікті існує расовий фактор. Гаррі Шворц твердить, що в московсько-китайському розриві ідеологічні різниці відограють другорядну ролю, а головними його причинами є „націоналістичні і расові".

Американці за допомогою Московії

В Америці досі мало застановлялися над расовим питанням, як складової частини американської політики у відношенні до Московії і Китаю на випадок, якщо віщування про московсько-китайську війну справдилися б. Покищо тільки один американський політичний письменник ясно висловився за тим, щоб Америка виступила проти Китаю вразі московсько-китайської війни, а причину до цього він подає часто расову. Цей неназваний автором статті письменник пише, що хоч окупація Західньої Европи москалями не є побажана, але все ж не можна допустити до того, щоб Московія була такою слабою, щоб вона не змогла охороняти Европи проти диких орд з азійських степів.

Поза тим голосом, ще тільки новеліст Аллен Друри в книжці „Обіцянка Джоя" висловився за тим, що коли б прийшло до московсько-китайської війни, у якій москалі програвали б, а переможцями ставали б китайці, — Америка найшлася б під сильним, мабуть непереможним тиском, щоб „спасти Захід від безбожної, жовтої, азійської орди".

Після наведення цих двох голосів, американського журналіста і новеліста, М. Коннорс наводить ще розмови з американськими науковцями, студентами і бизнесменами, у яких вони рівнож висловилися за допомогою москалям проти китайців.

Під час спільного американсько-совєтського Аполло-Союз повітряного польоту, один американський науковець сказав захоплено М. Коннорсові, що цей спільний полет віщує добро для американсько-совєтської співпраці проти червоного Китаю. На запит, чому ми повинні співпрацювати з москалями проти китайців, цей науковець відповів, що це вже є в традиції політики рівноваги сил, а зрештою, додав він, москалі більш подібні до нас, американців. Заввагу автора, що за тією ж логікою рівноваги сил можна рівнож американцям співпрацювати з китайцями проти москалів — розмовник збув мовчанкою.

Нещодавно М. Коннорс мав розмову з більшою групою американських академіків і при тій нагоді провів опитування їх відносно московсько-китайського конфлікту і постави до нього Америки. Питання звучало: як, на їх думку, мала б поступати Америка у випадку московсько-китайської війни, якщо москалі не змогли б перемогти китайців? Відповідь мала бути: невтралітет, допомога китайцям, чи допомога москалям?

Один із допитуваних сказав, що Америка буде спершу пробувати бути невтральною, але скоро буде примушена виступити по боці Московії. Окрім одного, решта розмовників заявили, що Америка не зможе бути невтральною, а ще тоді, якщо проявилися б ознаки прогри Московії. Жаден з розмовників не висловився за допомогою китайцям за жадних обставин. На питання, чому не невтральність, якщо не допомога Пекінові, повинна Америка задержати за всяких обставин, навіть в разі програвання москалів, усі опитувані відповіли, без одного заперечення, що є неможливо розуміти і вірити східнім людям, тобто китайцям. Двох додало, що москалів можна контролювати економічно.

Подібні відповіді давали не тільки професори-академіки. Також студенти і бизнесмени, з якими М. Коннорс переводив балачки на цю тему, висловлювалися за допомогою Америки москалям проти китайців у випадку московсько-китайської війни.

Висновки

Судячи по таких відповідях, М. Коннорс приходить до висновку, що коли б прийшло до московсько-китайської війни, то багато, може навіть більшість американців, поступили б згідно з висловами опитуваних ним американців, тобто були б за допомогою Москві проти Китаю.

Але треба сумніватися, пише автор, чи такі внутрішні почування можуть мати рішальний вплив на офіційне рішення Америки відносно того, кому мали б допомагати американці на випадок московсько-китайської війни?

Що є тепер на потребу американської політики відносно московсько-китайського конфлікту — слушно завважує М. Коннорс — так це тверезої оцінки ставлення Америки до тієї дуже важливої проблеми. Якщо Америка цього не зробить, то може бути втягнена у війну двох комуністичних кольосів, а до того, не по тій стороні, по якій треба, і допомагати не тим, кому слід.

До тієї тверезої осторогн американської політики відносно можливої допомоги москалям у випадку московсько-китайської війни, можна додати: Америка зробила велику помилку у Другій світовій війні, врятувавши від певної загибелі московську червону імперію, яка тепер намагається „погребати" саму Америку.

Американським державним мужам і політикам треба добре вважати, щоб не повторити тієї самої помилки і в майбутній, Третій світовій війні.

(Кінець)

Генерал Петро Григоренко в Рочестері

Під час промови ген. П. Григоренка в Рочестері. На фото (зліва): Марта Шмігель, перекладач, ген. П. Григоренко, адв. В. Андрушин, посадник Т. Раєн

У четвер, 20-го липня, зі залі Міської Ради в ратуші міста Рочестер, посадник цього міста Томас Раєн проголосив Тиждень Поневолених націй. Між присутніми у переповненій залі були члени місцевих громад поневолених народів і представники їхніх організацій, як також представники місцевої преси і телебачення. По відчитанні проклямації посадника, адвокат Вілліям Андрушин представив головного промовця і почесного гостя свята дисидента генерала Петра Григоренка, подаючи короткий нарис подій, які призвели його до протесту і спротиву совєтській системі.

Промовляючи до зібраної публіки, ген. П. Григоренко згадав, як то рік тому він був одним з тих, що слухали святкування Тижня Поневолених Націй через заглушувачі совєтського радіо. Хоча він був радий бути присутнім і брати участь з цьогорічних урочистостях, він висловив жаль за втраченою батьківщиною і за друзями на рідних землях. Григоренко висловив глибоке признання президентові Картерові та його урядові за критичне ставлення до нехтування людських прав совєтською владою, а зокрема за його виступи в обороні новозасуджених членів Групи Нагляду Над Виконанням Гельсінкських Угод. Однак, він додав, що тому, що Совєтський Союз розуміє лишень силу і рішучість, на його думку, вільний світ повинен вимагати звільнення усіх дисидентів під загрозою зірвання Гельсінкських Угод. Боротьба за громадянські права і гідність людини повинна бути боротьбою цілого вільного світу, — заявив Григоренко.

По формальній частині свята, присутні мали нагоду ставити генералові питання. На запитання „Чи. Ви вірите, що рух спротиву зростає?", Григоренко відповів, що Совєтський Союз робив і робить все можливе щоб зупинити дисидентський рух, а він все одно посилюється з кожним роком. „Я пам'ятаю час, коли я почувся самітній у своєму протесті. Тоді я відчув коло себе кількох осіб. Перед моїм від'їздом до Америки, до мене приходило від 10-50 людей денно, щоб поділитися поглядами, оповісти свої переживання. От, половину первісних членів Гельсінкських Груп заарештовано, але до них прийшли нові люди. Нас було десятеро в Українській групі; шестеро заарештовано, а я виїхав. Сьогодні група нараховує вісім членів. В Москві в першій групі було 12-ро. 11-ро відпало. Сьогодні є дев'ятеро. Фенікс постійно відроджується". Григоренко подав ще один цікавий доказ про те, що загальне населення щораз більше свідоме свого незадоволення і обізнане з дисидентським рухом. Дві особи їздили головними залізничними лініями Совєтського Союзу, записуючи численних подорожних при різних пунктах два питання: Чи чули вони про Сахарова; Якої вони про нього думки. Зі всіх людей лиш одна особа ніколи про нього не чула. Всі, крім двох, висловлювались про нього дуже позитивно. Кілька років тому нарід не зміг би відважитися так одверто відповідати на такі питання. При цій нагоді Григоренко додав, що Сахаров є його добрим приятелем, і що він вірить у право кожного народу на власну суверенність.

На питання: „Чи. Ви думаєте, що Совєтський Союз міг би відважитися почати війну, знаючи, що існує така поширена внутрішня опозиція, Григоренко відповів, що він не може знати, що Совєтський Союз робитиме, але він знає, що тепер робиться. Совєти мають бази в Африці та на інших обширах, а їхні війська в центральній Европі нараховують більше людей ніж при кінці Другої світової війни, тож не можна припускати, що вони там зібрались во ім'я миру". „Ворог іде там, де немає багато опозиції", — сказав генерал. Він уважає що Захід мусить забезпечитися удосконаленням невтронної бомби, це бо найбільш ефективна оборона проти бронетанкового війська, яке є основою звичайної (ненуклеарної) військової сили Совєтського Союзу.

Уривки проклямації посадника Раєна і виступу генерала Григоренка подано того самого вечора на трьох місцевих телевізійних станціях.

Імпрезу зорганізовано заходом Американської Федерації Антикомуністичного Бльоку, а зокрема місцевого Відділу УККА.

Таня Гринишин

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Нові успіхи співака В. Луцева, хору „Гомін" та балету „Орлик"

Ця успішна трійка — тенор і бандурист Володимир Луців, хор „Гомін" під батутою Ярослава Бабуняка та народний балет „Орлик" під креівництвом Дмитра Парадюка та Марії Бабич, — часто виступає в Англії і на европейському континенті вже понад 10 років, скрізь пропаґуючи українське мистецтво.

Крім своїх виступів, як гість-артист із згаданими ансамблями СУБ, Володимир Луців у великій мірі є організатором різних імпрез та концертових турне. І так у листопаді цього року з нагоди 30-річчя існування і безперервного пропаґування українського мистецтва на міжнародних сценах, хор „Гомін", балет „Орлик" та тенор і бандурист Володимир Луців відбудуть з черги концертове турне по ЗСА і Канаді, відвідуючи 17 міст, де проживають більші скупчення українців, щоб поділитися з ними своїми новими досягненнями, новим репертуаром, цим зміцнюючи міжконтинентальну дружбу українців в діяспорі.

Після недавніх успішних їхніх виступів у Брюсселі, треба згадати про останній їхній виступ у Кліссорп Павільйоні, 10-го червня ц. р. Концерт зорганізував п. І. Фріїшин із Ґрімзбі. Про цей виступ ось що написав англійський критик Джордж Беннінґ у „Ґрімзбі Телеґраф" 12-го червня ц. р.: „Цей вечір був повний кольориту і емоції. У чудово проведеному, але на жаль, так короткому часі, заля театру Павільйон наповнилася співами, музикою і танцями України. Цей довгоочікуваний вечір більш, як виправдав наші сподівання, а судячи по реакції повнісінької залі, залишив у присутніх незвичайно гарне враження."

Чоловічий хор „Гомін" виконував усі свої пісні з великим розумінням і любов'ю до кожної фрази під знаменитою контролею Ярослава Бабуняка — надзвичайного дириґента. Хорові акомпаньював Вілліям Джонс, який показався талановитим акомпаньятором.

Танцювальний ансамбль „Орлик" виступив під супровід малої оркестри народних інструментів — дівчата і хлопці — в поєднанні легкости і грації та сили і певності — в останніх.

Хор „Гомін" виконував усі пісні з великим зрозумінням і любов'ю до кожної фрази і твору.

Спостерігаючи інтерпретацію танців ансамблю „Орлика" у хореографії Дмитра Парадюка та Марії Бабич, можна завважити, що ці танцюристи вміють передати різні людські емоції, іноді тільки легким подвигом руки чи тільки піднесенням брови. Танці ансамблю „Орлик" сповнені бравури, темпераменту та ніжности.

Володимир Луців сам собі акомпаньятор на багатострунній бандурі, співав ліричним тенором про любов та життя в Україні. Він також співав ряд пісень при акомпаньяменті п. Джонса, передаючи красу культури своєї батьківщини. У його виконанні була й інтимність любовника і тепло матері — як завжди питома співакові вірна інтерпретація пісні.

Всі учасники були зодягнені у народні строї, які виповнювали сцену морем барвитости.

На концерті було 700 осіб — коло 650 англійців, в цій бо околиці живе тільки мала горстка людей.

Ярослав Боян

Молитва в манастирі

У неділю, 30-го липня братство Свято Покровського манастиря, що міститься в залісненій місцевості при Буена Віста, Н. Дж., урядило перше Богослуження в манастирі, набутому УАПЦ. Понад сотню мирян з Ню Йорку, Філядельфії, Рочестеру і інших місцевостей прибули з донськими й кубанськими приятелями на архиєрейську Богослужбу, яку правив владика Варлаам в сослуженні о. Леоніда і о. Миколи в набутому манастирі, відновлюваному братством.

Усердна молитва, підхоплювана дружнім хором вірних в теплому восковому чаді від свічок, що рясно блимали перед образами витворила в присутніх молитовний настрій. З молитовною побожністю, стоячи на колінах, ловили слова молитви за Україну, благаючи, щоб проминув її недолі смутний узір, витворений безбожницькою сатанією в ненависті на „філософії" клясової боротьби.

В щиросердній молитві просили, щоб зник розлад, витворений в антилюбові між людьми, щоб між нами запанувало братолюбство. Єднаючись в ньому, українські люди в змагові творчими ділами прокладали б шлях державно-політичній волі України. В змістовній проповіді на євангельську тему владика Варлаам наголосив потребу заглиблення в себе, шукаючи причин наших негараздів, щоб в каятті визбуватись власних помилок і гріхів.

Після Богослуження вірні за братерською трапезою в тіні густих дерев довго гомоніли про гаразди й негаразди вчорашні, снуючи пляни праці заснованого братства. Непомітно надійшов вечір. Люди роз'їжджались з надією, що в дружній праці закінчать розпочате відновлення манастиря в метрополії УАПЦ. Свої надії підкріпили щедрими пожертвами на манастир з цвинтарем при ньому.

І. В.

Петро Турчин пожертвував 1,000 дол. на видання книжки УККА

Ню Йорк., Н. Й. (УККА). — Петро Турчин, який від 1949-го року живе з дружиною Марією та дочками Орисею й Мартою в Ріно, Невада, пожертвував суму 1,000 дол. на видання „Історії Української Еміґрації в Америці", яку приготовляє УККА від 1966 р.

П-во Турчини, які походять з Бережанщини, живуть—як згадано— в Ріно, Невада від 1949 р. Хоч там майже немає українців, вони дуже живо цікавляться українським життям, а їхні дві дочки, Орися й Марта, говорять поправно українською мовою. Вони жертвують щиро на різні українські організації та фундації, для піддержки та дальшого розвитку українського національно-культурного життя в Америці.

Петро Турчин

Поховали д-ра Дмитра Капітана

Рочестер, Н.Й. (Т.А.) — 22-го липня 1978 тут на „Голі Сепалкр" — цвинтарі поховали довголітнього визначного члена місцевої української громади — д-ра Дмитра Капітана, який помер у власному домі на 78-му році життя по довгій невиліковальній хворобі.

В похоронних обрядах під проводом парохів обох місцевих українських католицьких церков — о. шамбеляна Миколи Бабака й о. Василя Осташа — взяла участь велика група громадянства, а в ній ветерани українського війська — представники Організації Бувших Вояків Української Армії (ОБВУА) та місцевої Станиці Братства Дивізійників, які несли домовину, та всіх українських лікарів міста, як теж представників із Рочестерського Психіятричного Центру, де Покійник працював довгі роки.

На цвинтарі прощав Покійника від ОБВУА д-р Лев Рубінгер, від Братства Дивізійників Василь Білан і від Відділу УЛТПА на Середній Ню Йорк д-р Михайло Логаза.

На тризні в залі парафіяльної школи парафії св. Йосафата д-р Осип Тимочко поділився споминами із співпраці з Покійником, а голова Відділу УЛТПА на Середній Ню Йорк д-р Теофіль Артемович започаткував збірку пожертв замість квітів на його свіжу могилу на Українознавчий Осередок при Гарвардському університеті, яка дала загальну суму дол. 420. На цю суму склали: по дол.100 — д-р Теофіль Артемович і вдова пані Анна Капітан; по дол. 25 — д-р Олександер Ґудзяк, д-р Всеволод Клюфас, д-р Володимир Когутяк, д-р Михайло Логаза, д-р Осип Тимочко; дол. 20 — д-р Марія Кознарська і п-во Володимир і Віра Мотика; дол. 15 — п. Петро Яріш; по дол. 10 — п. Володимир Кольцьо, п-во Роман і Анна Чорнобіль, Мирон і Галя Тицькі, Омелян і Марія Омецінські. Учасники тризни вплачували теж пожертви на будову нової церкви.

Члени місцевого хору під проводом інж. Матковського попрощали Покійника стрілецькою жалібною піснею „Чуєш, брате, мій"...

* * *

Д-р Дмитро Капітан народився 28-го жовтня 1900 року в селі Дібриневі, Рогатинського повіту.

Середню і університетську освіту мусів переривати кількакратно, бо був це час оборони Української державности, коли треба було міняти книжку на кріс і ставати в ряди її оборонців. Покійник поповнив ряди УСС-ів у 1918 році, був учасником перебрання влади в Буковинських Чернівцях, а далі — у складі Першого Станиславівського Куреня у сотні пор. Бендака — брав участь в обороні українського Львова.

Тому, почавши гімназійну науку в Рогатинській Гімназії у 1910 р., закінчив її аж у 1922 р. в Бережанській гімназії щойно по повороті з Східньої України по виздоровленні із тифу та по арешті і конфінуванні польськими окупантами.

З подібними труднощами переходив теж медичні студії, які почав у Віденському Університеті у 1922 році, а закінчив у Краківському Університеті аж у 1933 р., переходячи в міжчасі Український Тайний Університет у Львові та примусову військову службу в польській армії.

По дворічній шпитальній практиці у Львові розпочав свою приватну лікарську практику у Калуші в 1935 році і провадив її до вибуху Другої світової війни.

За першої большевицької окупації завідував Районовим Відділом Здоров'я у Перегінську, а за німецької окупації займав становище повітового лікаря на Калущину і на цьому становищі його арештовало ґестапо як закладника та сидів у ґестапівській тюрмі у Станиславові.

Виеміґрувавши із повоєнної Німеччини до ЗСА, поселився у Рочестері у 1949 році і тут працював у шпиталі св. Марії та в туберкулічному шпиталі, а по нострифікації свого лікарського диплому у 1954 році перейшов на стейтову службу до Рочестерського Психіятричного Шпиталю у 1956 році, звідки відійшов на емеритуру у 1976 році.

Відійшов у вічність черговий прикладний член української повоєнної політичної еміґрації, що був віддзеркаленням найсвітлішої, але водночас найжорстокішої доби нової української історії. Активний учасник наших Визвольних Змагань, людина хрустального характеру, беззастережний патріот, що йому завжди просвічувала ідея служби своєму народові, професіоналіст-лікар глибокого знання, сумлінний робітник на громадській ниві, щедрий жертводавець на наші національні потреби (м.і. меценат ФКУ).

Залишив тут у глибокій жалобі дружину Анну та дальшу рідню тут і в Україні.